

**НАМЈЕШТАЈ КАО ИЗРАЗ СПОЈА ТРАДИЦИЈЕ И МОДЕРНОГ ДИЗАЈНА –
ПРОЈЕКАТ „ПИРОТ“****FURNITURE AS AN EXPRESSION OF THE COMBINATION OF TRADITION AND
MODERN DESIGN - THE "PIROT" PROJECT**

Ивана Пајкановић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Област – ДИЗАЈН МОБИЛИЈАРА

Кратак садржај – Намјештај се много промијенио током година док није постао онакав каквог га данас познајемо. Познавање његовог развојног пута важан је аспект за дизајнирање намјештаја који одговара данашњем друштву и разумијевање потреба које се могу појавити у будућности. Традиција је претпоставка и темељ сваког савременог развоја, а савремени развој биће прекинут без традиције. Модерност сваког архитектонског дизајна треба да се заснива на традиционалном архитектонском стилу свог региона и да се према традицији односи на прави начин. Мијењају се и животни захтјеви, што значи да слијепо праћење архитектонске традиције не може задовољити захтјеве савремених људи. Исправан начин би био комбиновање спољних карактеристика природног окружења и ресурса и нових животних карактеристика захтјева.

Кључне ријечи: Ентеријер, дизајн намјештаја, породица намјештаја, традиција, пиротски ћилим

Abstract – Furniture has changed a lot over the years until it became what we know today. Knowing its development path is an important aspect for designing furniture that suits today's society and understanding the needs that may arise in the future. Tradition is the premise and foundation of every modern development, and modern development will be interrupted without tradition. The modernity of any architectural design should be based on the traditional architectural style of its region and treat the tradition in the right way. Life requirements are also changing, which means that blindly following the architectural tradition cannot satisfy the requirements of modern people. The correct way would be to combine the external characteristics of the natural environment and resources and the new life characteristics of the requirements.

Keywords: Interior, furniture design, furniture family, tradition, Pirot rug

1. УВОД

Дизајн намјештаја је одувјек био важан дио архитектуре. Његово прво појављивање, како докази наводе, датира из неолита.

НАПОМЕНА:

Овај рад је проистекао из мастер рада чији је ментор био Радомир Којић.

Прошли су вијекови, а тек између 1919. и 1939. године покрет Баухаус је осмислио столицу какву познајемо данас.

Одбацио је непотребне стилске детаље, стављајући у први план функционалност и једноставне линије. Данас производња намјештаја наставља да се развија уз коришћење нових технологија као што су 3Д штампање и роботика. Одрживост је такође постала важан аспект производње намјештаја, са све већим нагласком на коришћењу еколошки прихватљивих материјала и метода производње.

2. РАНИ РАЗВОЈ ДИЗАЈНА НАМЈЕШТАЈА**2.1 Стари Египат**

Један од првих примјера дизајна намјештаја у историји био је намјештај старог Египта. У то вријеме намјештај је био луксуз доступан само богатима, а да буде симбол моћи била је његова примарна функција. Најчешћи материјали коришћени за израду намјештаја у том периоду били су дрво, слоновача и злато, а одликовали су га квадратни облици. Циљ истраживања је идентификација проблема у вези са инсолацијом и смањење осунчаности на дечијем игралишту, спроводећи соларне анализе употребом различитих софтвера. Важно је осигурати да дечија игралишта пружају сигурно и пријатно окружење за игру и забаву током целе године, а истраживање прекомерне осунчаности и побољшање спољашњег термалног комфора може помоћи у остваривању таквог циља [1].

Слика 1: намјештај из старог Египта

2.3 Средњи вијек

Од 5. вијека, *средњовијековни намјештај* такође оставља траг у историји. Његове китњасте резбарије у дрвету на ивици столица и кревета с балдахиним, одсуство закривљених линија или кружних облика, блистав структурални распоред и боје које су у

основи сиве, беж или црне чине дизајн овог времена лако препознатљивим. Енглески храст је био доминантан материјал који се користио [2].

2.4 Ренесанса

Касније, ренесанса се шири Европом и велики утицај класичног периода одређује даљи пут развоја дизајна намјештаја. Било је то вријеме значајних умјетничких и научних остварења, у којима су поникли многи велики умјетници. Захваљујући трговини богатством која је донијета у Италију, људи су могли да приуште боље и веће становање, што је резултирало повећањем потражње за висококвалитетним намјештајем. Италијански дизајн је био типично правоугаони са уклесаним основама, а орнаментике су чинили архитектонски елементи и митолошке и историјске личности. Брзо се проширио на друге земље, али је почео да се мијења како су људи покушавали да га прилагоде локалном укусу [2].

Слика 2: намјештај из периода ренесансе

2.5 Рококо и сецесија

Током 18. и 19. вијека настала су још два добро позната стила: бујни нови рококо стил, са густим орнаментима и пастелним бојама, и сецесија, позната по својим линијама и облицима. За намјештај из осамнаестог вијека се обично мисли да представља златно доба високо обучених мајстора столара, обучених у занату израде намјештаја, који се манифестује у високо завршеним, софистицираним дизајном. Рококо намјештај је раскошан и екстремног дизајна и често примјењује много различитих врста материјала и украса у једном комаду [1].

Слика 3: намјештај у рококо стилу

3. ДИЗАЈН НАМЈЕШТАЈА ДВАДЕСЕТОГ ВИЈЕКА

Савремени дизајн је термин који се користи за обухватање аспеката праксе који у великој мјери одступају од традиционалних или конвенционалних

модела. Избјегава пуку љепоту, тражи једноставност кроз елиминацију орнаментике на структурним формама и уједињује директан и продоран квалитет правих линија са ефектом умекшавања ријетко коришћених кривих. Прилагођавајући дизајн функцији, модернизован је за удобност и љепоту на модеран начин. Модерни стилови више зависе од линије, структуре дрвета и текстуре тканине него од резба рења или другог украса. Оријентални и скандинавски утицаји су очигледни у модерним стиловима намјештаја, тканина и других додатака.

3.1 Баухаус

Двадесети вијек карактерисала је разноврсност стилова. Први изузетан био је Баухаус, настао из Баухаус школе, коју је основао Валтер Гропијус у Вајмару 1919. године. Овај стил је био познат по свом функционалном и модерном дизајну. Дао је приоритет функцији, одбацујући непотребне стилске наклоности [3].

Слика 4: „Marcel Breuer / Wassily chair“

3.2 Арт Деко

Двадесетих година прошлог вијека у Паризу се појавио чувени Арт Деко, умјетнички покрет који карактеришу углађене геометријске или стилизоване форме које користе вјештачке материјале. За разлику од Баухауса, Арт Деко је славио луксуз и софистицираност.

Слика 5: „Eileen Gray / Bibendum Chair“

Намјештај из овог периода био је познат по својим симетричним и закривљеним облицима. Арт Деко је стил који карактеришу материјали попут стакла, огледала, хрома, злата и сјајних тканина и није било неуобичајено видјети више материјала у једном комаду, као што су софе са оквиром од нерђајућег челика.

3.3 Развој дизајна намјештаја у другој половини двадесетог вијека

Након тога, средином вијека дошло је до развоја модерног дизајна намјештаја. Овај стил био је фокусиран на функционалност и једноставност и био је под великим утицајем послератног контекста. Како је градове и куће требало обновити након уништења, намјештај се масовно производио да би био брз и приступачан. Модерни намјештај из средине вијека такође је ојачао новост, оригиналност и техничке иновације [4].

Овај стил прати велико одступање од традиционалних облика намјештаја. Радикалне промјене започеле су потпуно нови период дизајна намештаја.

3.3.1. Скандинавски дизајнерски покрет

Један од кључних утицаја на модеран дизајн средином прошлог вијека био је скандинавски дизајнерски покрет. Дизајнери из земаља као што су Данска, Шведска и Финска, укључујући Арнеа Јакобсена, Ханса Вегнера и Алвара Алта, стекли су међународно признање за своје иновативне и ванвременске дизајне. Скандинавски дизајн је нагласио једноставност, функционалност и снажну повезаност са природом. Чисте линије и органски облици били су централни дио модерног намјештаја из средине вијека. Дизајнери су имали за циљ да створе комаде који су и естетски пријатни и практични за свакодневни живот. [5]

Слика 6: „Arne Jacobsen / Egg Chair“

3.3.3. Минимализам

Минимализам се први пут појавио као покрет за дизајн ентеријера 1960-их, али је имао велики препород 1990-их. Овај покрет се фокусирао на суштинске карактеристике дизајна, номинално на свјетлост и простор. На њега је првенствено утицала јапанска архитектура и филозофија „Мање је више“ Лудвига Миса ван дер Роа.

Сваки комад намјештаја се може сматрати минималистичким све док се фокусира на коришћење сирове функције без сувишних облика. Идеја је намјештај који служи својој сврси [4].

Слика 7: „Marcel Breuer / Cantilever Chair“

4. ИДЕЈНО РЈЕШЕЊЕ СЕРИЈЕ НАМЈЕШТАЈА „ПИРОТ“

4.1 Идеја и концепт

Спој традиције и модерног, у архитектонском дизајну, представља спој „културе“ и „функције.“

Концепт идејног рјешења ове серије намјештаја, произилази управо из претходне претпоставке. Спој традиције и модерног као спој културе и функције. Критеријуми као основне смијернице при пројектовању ових комада намјештаја били су: једноставност облика, функционалност, практичност, расклопивост, невидљиви и једноставни спојеви, савременост и традиција.

4.2 Мотив пиротског ћилима

Ћилим је од вишефункционалног предмета, који се користио за опремање градских ентеријера, прерастао и у српски национални симбол. Због тога је 2012. године пиротско ћилимарство уврштено у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа Републике Србије, под заштитом „UNESCO-а“ [8], слика 2.

Главна одлика јесте што пиротски ћилим нема наличје, већ два лица у потпуности иста, што нигдје друго у свијету није забиљежен случај. Израђује се искључиво од квалитетне вуне, која је била у изобиљу на Старој планини у прошлим временима [9].

Слика 8: Пиротски ћилим са Кондићевом шаром

4.3 Материјализација, конструкција и спојеви

Материјализација ова три елемента намјештаја заснива се на комбинацији три материјала. Челика, дрвета и ћилима.

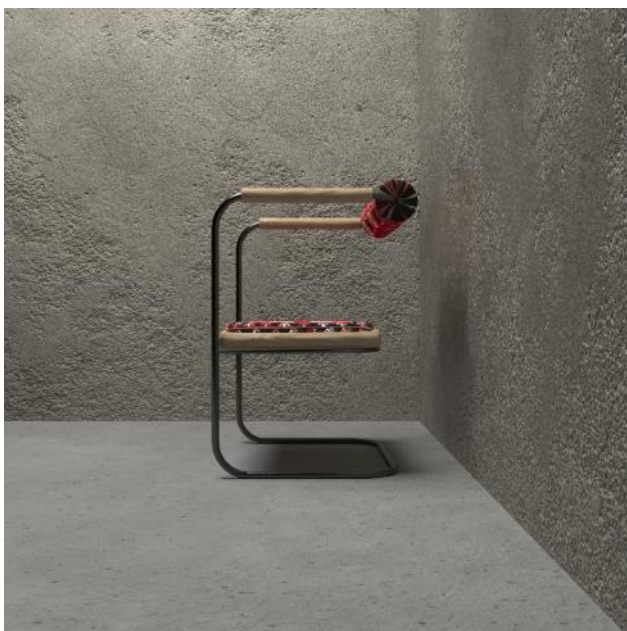
Црне челичне шипке чине главни елемент **конструкције** сва три елемента намјештаја.

Спојеви међу шипкама су готово невидљиви и не изискују никакву посебну технику нити додатан алат при монтирању. До таквог рјешења се дошло преко навоја. Свака цијев на једном крају има спољашњи навој, а на другом крају унутрашњи. Веза се споља осликава само у виду једне танке додирне линије.

4.2 E chair Pirot

Слика 9: Визуализација E chair Pirot

Слика 10: Визуализација E chair Pirot

5. ЗАКЉУЧАК

Трајна привлачност модерног дизајна из средине двадесетог вијека лежи у његовом ванвременском квалитету и способности прилагођавања различитим стилевима ентеријера. Његове чисте линије и минималистичка естетика чине га разноврсним и лако се уклапа у савремене просторе. Пажња посвећена изради и висококвалитетним материјалима осигуравају да модеран намјештај из средине вијека остане издржљив и дуготрајан.

У ситуацији глобализације и културне конвергенције, посебно је важно како заштитити и развити културу регионалне архитектуре и како органски интегрисати регионалну архитектонску културу и модерне функционалне захтјеве архитектуре.

Друштвени и културни фактори ће такође утицати на будућност модерног намјештаја. Како наше друштво постаје разноврсније и инклузивније, дизајнери ће прихватити културну разноликост у својим дизајнима, укључујући елементе који резонују са различитим традицијама и животним стилевима. Инклузивни принципи дизајна ће обезбиједити да намјештај буде приступачан и функционалан за људе свих способности, узраста и поријекла.

6. ЛИТЕРАТУРА

- [1] „Furniture Design“ Аутор: Jim Postell
- [2] „A History of Furniture“ Аутор: Frederick Litchfield
- [3] Сајт: Interi Furniture „The Evolution of Modern Furniture: A Brief History“
- [4] „Mid-century furniture design and its impact on the design of the 21st century“ Аутор: Regina Raycheva
- [5] „Danish Furniture Design in the 20th Century“ Аутор: Arne Karlsen
- [8] Завод за интелектуалну својину Републике Србије: Статистика, елаборати и преглед регистрованих ознака географског порекла
- [9] „Ornaments of Serbia – the Pirot kilim“ / „Орнаменти Србије – пиротски ћилим“ Аутор: Милица Живадиновић

Кратка биографија:

Ивана Пајкановић рођена је у Бијељини 1999. године. Дипломирала је 2022. године на Департману за архитектуру и урбанизам, Факултета техничких наука. Мастер рад на тему Намјештај као израз споја традиције и модерног дизајна – пројекат „Пирот“ одбранила је 2023. године.

контакт:
pajkanovicarh@gmail.com